

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolom een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolom, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 3

- a. Quisquis es (armatus t/m tendis) (regel 388) 1
 - b. Aeneas is gewapend 1
 - Aeneas leeft nog / is niet gestorven 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven 'Quisquis'.*
- *Niet fout rekenen wanneer bij b. als één van de antwoorden is gegeven 'Aeneas loopt in de richting van de rivier'.*

2 maximumscore 3

- a. Orpheus en Odysseus 1
- b. Orpheus wilde zijn vrouw / Eurydice uit de onderwereld terughalen 1
- Odysseus wilde een ziener / Teiresias raadplegen 1

Opmerkingen

- *Wanneer bij a. beide namen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.*
- *Niet fout rekenen wanneer bij b. de namen Orpheus en Odysseus in het antwoord ontbreken.*

3 maximumscore 1

Alexandrijnse/Hellenistische dichters

4 maximumscore 1

dominam (regel 397)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Aeneas daalt af / is afgedaald naar de onderwereld om de schim van zijn vader te ontmoeten.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

6 maximumscore 2

- a. aperit ramum (qui veste latebat) (regel 406) 1
- b. Charon trekt de conclusie dat Aeneas (en de Sibylle) toestemming heeft (/hebben) om de onderwereld binnen te gaan / dat hij Aeneas in zijn boot mag meenemen / dat zijn woede prematuur was / dat Aeneas niets kwaads in de zin heeft 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij a. alleen als antwoord is gegeven 'aperit'.

7 maximumscore 1

In de volgende zin staat dat het bootje zucht onder het gewicht van Aeneas / dat het bootje water maakt door het gewicht van Aeneas.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

8 maximumscore 2

- colubris is in het Latijn een bijwoordelijke bepaling / ablativus 1
- in de vertaling is colubris onderwerp (van de bijzin) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

9 maximumscore 2

- (De praesensvorm) personat 1
- kan ook een altijddurende situatie aangeven 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

10 maximumscore 2

- a. - ~ ~ | - ~ ~ | - ~ ~ | - ~ ~ | - ~ ~ | - * || 1
- b. Uit het metrum blijkt dat rabida abl. (ev. vrl.) is; fame is ook abl. (ev. vrl.) (guttura niet); rabida is dus een bepaling bij fame 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'de a van rabida is lang en rabida hoort dus bij fame / niet bij guttura'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 2

- 11 maximumscore 2**
- a. caelum (regel 719) 1
 - b. lucis cupido (regel 721) 1

- 12 maximumscore 1**
- Door het polysyndeton wordt het grote aantal onderdelen van het heelal / de grootheid/omvang van het heelal / de almacht van de spiritus benadrukt / wordt benadrukt dat de geest/spiritus in alle onderdelen van het heelal aanwezig is.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

- 13 maximumscore 1**
- Igneus (regel 730)

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'caelestis (regel 730)'.

- 14 maximumscore 2**
- Met artus in regel 726 worden de onderdelen van het heelal bedoeld / artus in regel 726 heeft betrekking op het heelal 1
 - Met artus in regel 732 worden de ledematen van het lichaam bedoeld / artus in regel 732 heeft betrekking op het lichaam 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'artus in regel 726 is metaforisch/figuurlijk gebruikt en artus in regel 732 is letterlijk gebruikt'.

- 15 maximumscore 4**
- a. De Stoa 1
 - Platonisme 1
 - b. De gedachte dat een goddelijke ratio/spiritus/macht alles aanstuurt hoort bij de Stoa / De gedachte dat de ziel gehinderd wordt door emoties is afkomstig uit de Stoa 1
 - De gedachte dat de ziel tijdens het leven zit opgesloten in het lichaam als in een gevangenis / dat het lichaam een remmende/nadelige invloed heeft op de ziel is afkomstig uit de filosofie van Plato 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. De zielen die opnieuw in lichamen terecht zullen komen, beseffen niet hoe ongelukkig ze zullen worden / Omdat ze opnieuw in een lichaam willen komen • b. De zielen van de gestorvenen ondervinden nog hinder van het contact met het lichaam / moeten nog gezuiverd worden van de gevolgen van het leven in een lichaam 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
17	B	
18	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Lucretius valt de ziel na de dood uiteen in atomen / Bij Lucretius betekent het einde van het lichaam tegelijk ook het einde van de ziel • Vergilius neemt een voortbestaan na de dood aan / Volgens Vergilius wordt de ziel na de dood gereinigd 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
19	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Vergilius beschrijft (dat) een lang (louterings)proces (nodig is, voordat de ziel gereinigd is van al het aardse) • Volgens Seneca vallen alle aardse lasten van de ziel af bij/na de dood 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Afbeelding

20	maximumscore 2	
	A = Iris; B = Anna; C = Dido	
	indien drie antwoorden juist zijn	2
	indien twee antwoorden juist zijn	1
	indien één of geen antwoord juist is	0

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

	Kolon 21	
21	maximumscore 1	
	Continuo invadit:	
	Metēen ging/gaat Mercurius/hij tekeer:	

Vraag	Antwoord	Scores
	Kolon 22	
22	maximumscore 2 'Tu nunc Karthaginis altae fundamenta locas 'Leg jij nu (de) fundamenten / het fundament van/voor het hoge Carthago	
	Karthaginis voor de Carthagers	0
	loco elke andere betekenis dan 'leggen' of een synoniem daarvan	0
	Kolon 23	
23	maximumscore 2 pulchramque uxorius urbem exstruis? en bouw jij als slaaf van je vrouw een mooie stad?	
	uxorius niet verbonden met het onderwerp van exstruis	0
	exstruo elke andere betekenis dan 'bouwen' of een synoniem daarvan	0
	Kolon 24	
24	maximumscore 2 Heu, regni rerumque oblite tuarum! Ach, jij die je rijk/heerschappij/macht en jouw zaken bent vergeten!	
	Heu, regni Ach, rijk!	0
	regnum niet vertaald als zelfstandig naamwoord	0
	rerum niet vertaald als vorm van res	0
	Kolon 25	
25	maximumscore 2 Ipse deum tibi me claro demittit Olympo regnator, De heerser van de goden zelf zendt mij voor/naar jou (naar beneden) vanaf de heldere Olympus,	
	Niet fout rekenen: clarus beroemd	
	Niet fout rekenen: demittit zond	
	demitto elke andere betekenis dan '(naar beneden) zenden' of een synoniem daarvan	0
	Kolon 26	
26	maximumscore 2 caelum et terras qui numine torquet; die de hemel en de aarde/landen met/door zijn (goddelijke) wil/macht draait/leidt;	
	Niet fout rekenen: numen godheid	
	qui niet vertaald als verwijzend naar regnator (kolon 25)	0

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>Kolon 27</p>	
27	<p>maximumscore 2 ipse haec ferre iubet celeres mandata per auras: hijzelf beveelt (mij) deze opdracht(en) te brengen door de snelle lucht(stromen):</p>	
	<p>Niet fout rekenen: hijzelf beveelt (mij) deze opdracht(en) snel te brengen door de lucht(stromen) Niet fout rekenen: iubet beval aura elke andere betekenis dan 'lucht(stroom)' of een synoniem daarvan</p>	0
	<p>Kolon 28</p>	
28	<p>maximumscore 1 Quid struis? Wat ben je van plan?</p>	
	<p>Kolon 29</p>	
29	<p>maximumscore 2 Aut qua spe Libycis teris otia terris? Of door/met welke hoop/verwachting verspil jij je tijd in het Libische land / de Libische streken/landen?</p>	
	<p>Niet fout rekenen: Libycis terris in Libië Niet fout rekenen: Libycis terris voor het Libische land qua niet vertaald als vragend voornaamwoord verbonden met spe spes bezorgdheid / bange verwachting</p>	0 1
	<p>Kolon 30</p>	
30	<p>maximumscore 2 Si te nulla movet tantarum gloria rerum Als roem/eer van zulke grote/belangrijke zaken je niet beweegt / geen invloed op je heeft</p>	
	<p>rerum niet vertaald als vorm van res Wanneer ook in kolon 24, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten.</p>	0
	<p>Kolon 31</p>	
31	<p>maximumscore 2 nec super ipse tua moliris laude laborem, en jij zelf geen inspanning wilt verrichten ten behoeve van jouw (eigen) roem/lof,</p>	
	<p>super niet verbonden met tua laude</p>	0
	<p>laborem niet vertaald als lijdend voorwerp bij moliris</p>	0

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 32 32 maximumscore 1 (kolon 33 en 34) respice houd (dan) rekening met / kijk om naar</p>		
<p>Kolon 33 33 maximumscore 1 Ascanium surgentem de opgroeiende Ascanius</p>		
<p>Kolon 34 34 maximumscore 1 et spes heredis luli, en de hoop/verwachting(en) van / ten aanzien van (je) erfgenaam lulus/Ascanius,</p>		
<p>Niet fout rekenen: heredis luli van de erfgenaam van lulus Niet fout rekenen: spes heredis hoop op de erfgenaam spes bezorgdheid / bange verwachting Wanneer ook in kolon 29, hier niet meer aanrekenen.</p>		0
<p>Kolon 35 35 maximumscore 2 cui regnum Italiae Romanaque tellus debetur.' aan wie de heerschappij over Italië / het rijk Italië en (aan wie) het Romeinse land toekomt.'</p>		
<p>Niet fout rekenen: aan hem komt de heerschappij over Italië en (aan hem komt) het Romeinse land toe cui niet vertaald als verwijzend naar Ascanium/luli (kolon 33/34)</p>		0
<p>Kolon 36 36 maximumscore 1 Tali Cyllenius ore locutus Nadat de Cylleniër / Cyllenius/Mercurius op zo'n manier had gesproken / Terwijl/Toen Mercurius op zo'n manier sprak</p>		
<p>Kolon 37 37 maximumscore 2 mortales visus medio sermone reliquit verliet hij midden onder het spreken (de) menselijke/sterfelijke blik(ken) / de blik(ken) van de sterveling(en)</p>		
<p>mortales niet verbonden met visus visus niet vertaald als lijdend voorwerp bij reliquit</p>		0 0

Vraag	Antwoord	Scores
38	<p>Kolon 38 maximumscore 2 et procul in tenuem ex oculis evanuit auram. en verdween hij in de verte / ver weg uit de ogen de fijne/heldere/ijle lucht(stroom) in.</p> <p>Niet fout rekenen: evanuit in auram loste hij (zich) op in de lucht Niet fout rekenen: ex oculis uit het oog/(ge)zicht / de blik(ken) tenuis elke andere betekenis dan 'fijn/helder/ijl' of een synoniem daarvan aura elke andere betekenis dan 'lucht(stroom)' of een synoniem daarvan Wanneer ook in kolon 27, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten.</p>	0 0
39	<p>Kolon 39 maximumscore 2 At vero Aeneas aspectu obmutuit Maar Aeneas was verstomd / verstomde door de aanblik</p>	0
	<p>aspectu elke andere betekenis dan 'aانبlik' of een synoniem daarvan</p>	0
40	<p>Kolon 40 maximumscore 1 amens, buiten zinnen,</p>	0
	<p>amens zinloos/onzinnig</p>	0
41	<p>Kolon 41 maximumscore 2 arrectaeque horrore comae en zijn haren/haar stonden/ stond van schrik overeind / gingen/ging van schrik overeind staan</p>	0
	<p>Niet fout rekenen: horror eerbied coma elke andere betekenis dan 'haar' of een synoniem daarvan</p>	0
42	<p>Kolon 42 maximumscore 2 et vox faucibus haesit. en zijn stem bleef steken in zijn keel.</p>	0
	<p>fauces elke andere betekenis dan 'keel' of een synoniem daarvan</p>	0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Vergilius, Aeneis VI 384-425
tekst 2	Vergilius, Aeneis VI 719-755
afbeelding	Uit: Les oeuvres de Virgile. Tome second, à Paris, Chez Quillau Pere 1743.
tekst 3	Vergilius, Aeneis IV 265-280